

ENDÜSTRİYEL TASARIMCILAR İÇİN

ETİK KILAVUZ

2. BASKI



TMMOB MİMARLAR ODASI
ENDÜSTRİYEL TASARIMCILAR KOMİSYONU
Ankara

Endüstriyel Tasarımcılar İçin Etik Kılavuz

Fatma Korkut, Gülay Hasdoğın, Ezgi Çiğdem Beşer, Ezgi Çakır, Yasemin Dönmez,
Nimet Başar Kesdi, Bilge Koyun, Batuhan Şahin, Ali Al-Samarei, Merve Çopur Erman,
İrem Dilek, Ayşegöl Kaya, Mert Kulaksız, Mert Tosun ve Mehmet Erdi Özgürlük

© 2019, 2021 TMMOB Mimarlar Odası Endüstriyel Tasarımcılar Komisyonu ve Yazarlar

Birinci Baskı: Kasım 2019

İkinci Baskı: Aralık 2021

TMMOB Mimarlar Odası Endüstriyel Tasarımcılar Komisyonu

Konur Sokak 4/2 06650 Kızılay Ankara

E-posta: info@endustriyeltasarimcilarodaya.com

<http://www.endustriyeltasarimcilarodaya.com>

İçindekiler

Sunuş

Mesleğin Tanımı ve Kapsamı

Etik Kılavuz

1. Doğal Çevreye Karşı Sorumluluklar
2. Topluma Karşı Sorumluluklar ve Kültürel Çoğulculuk
3. Kullanıcıya Karşı Sorumluluklar
4. Müşteriye Karşı Sorumluluklar
5. Mesleğe Karşı Sorumluluklar
6. Meslektaşlara Karşı Sorumluluklar
7. Diğer Mesleklerle İlişkiler
8. Endüstriyel Tasarım Eğitimi

Kaynakça

Sunuş

Meslektaşlarımıza yönelik etik ilkeler oluşturma çabası, 2015 yılında Endüstriyel Tasarımcılar Meslek Kuruluşu'nda (ETMK) yaptığımız bir çalışmayla başladı. Fatma Korkut, Ayça Kınık, Ahmet Başkan, İbrahim Güvendikler, Mustafa Hasdoğan, Ayşegül Vural Telli, Filiz Pektaş Özsuca ve Barış Derviş'ten oluşan Meslek Hakları, Sözleşme ve Fikri Haklar Komisyonu, tasarım güvenliği, tip sözleşme, pedagojik formasyon, tasarım tescili ve meslek etiği konularında çalışmalar yaptı. Mesleki davranış kurallarıyla ilgili örnek düzenlemeleri ilk olarak o dönemde derledik.

TMMOB Mimarlar Odası Endüstriyel Tasarımcılar Komisyonu kurulduktan sonra 2017 yılında Ankara, İstanbul ve İzmir'de geniş katılımlı toplantılar düzenledik; meslektaşlarımızın değindikleri sorunların önemli bir bölümü mesleki değerlerle ve tutumlarla yakından ilişkiliydi. Komisyon olarak etik ilkelerimizi oluşturarak bu konularda hem meslektaşlar arasında hem de kamuoyunda daha fazla farkındalık yaratmayı hedefledik.

Kılavuz iki ana kısımdan oluşuyor. Birinci kısımda mesleğin tanımı ve kapsamı, ikinci kısımda etik kılavuz yer alıyor. Birinci kısımda yer alan endüstriyel tasarımcıların uygulama alanları ve verdikleri hizmet türleri konusundaki çalışma, komisyon başkanımız Gülay Hasdoğan tarafından gerçekleştirildi; bu konuda oluşturulan taslak, 2019 yılının Nisan ayında kamuoyuyla paylaşıldı; 57 meslektaşımızdan gelen geribildirimler değerlendirilerek son haline getirildi.

Mesleğin tanımı ve etik kılavuz, komisyon üyemiz Fatma Korkut tarafından 2017 ve 2018 yıllarında Orta Doğu Teknik Üniversitesi Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümünde açılan "Rights and Responsibilities of Practising Designers" başlıklı lisansüstü dersi kapsamında gerçekleştirilen kolektif çalışmanın ürünüdür. Çalışmaya emek veren meslektaşlarımıza komisyon olarak teşekkür borçluyuz; onların gönüllü katkıları olmadan bu çalışmayı kotaramazdık. Oluşturulan taslak, iyileştirilmesi, farklı sektörlerde farklı koşullarda çalışan meslektaşlarımızın ihtiyaçlarına daha iyi yanıt verebilmesi için 2019 yılının Ekim ayında kamuoyuyla paylaşıldı; 14 meslektaşımızdan gelen yorum, eleştiri ve öneriler değerlendirilerek son haline getirildi. İkinci baskı için kılavuz tekrar gözden geçirildi; "Mesleğe Karşı Sorumluluklar" bölümünde yer alan "Bedelsiz veya indirimli çalışma koşulları" başlığı ile altında yer alan madde 5.4 güncellendi; "Endüstriyel Tasarım Eğitimi" bölümüne "Öğrencilere yönelik müfredat dışı etkinlikler" başlığı ile madde 8.5 eklendi.

Kılavuzu güncellemeyi ve iyileştirmeyi sürdüreceğiz. Eleştiri ve önerilerinizi <info@endustriyeltasarimcilarodaya.com> adresine yollayabilirsiniz. Etik kılavuzumuzun ikinci baskısını meslektaşlarımız tarafından kabul görmesi ve yorumlarınızda belirttiğiniz gibi "gönül hoşluğuyla" benimsenmesi dileğiyle paylaşıyoruz.

TMMOB Mimarlar Odası Endüstriyel Tasarımcılar Komisyonu
Aralık 2021, Ankara

MESLEĞİN TANIMI VE KAPSAMI

ENDÜSTRİYEL TASARIMIN TANIMI

Endüstriyel tasarım, ihtiyaçları temel alarak insanların hayatını, yaşam koşullarını, sağlığını ve yaşam çevresini iyileştirmek amacıyla ürün, sistem, hizmet ve deneyim geliştiren, kullanıcı odaklı yaratıcı problem çözme süreçlerini içeren disiplinler-ötesi bir meslektir. Bu süreçler açık tasarım, katılımcı tasarım gibi ortak-tasarım süreçlerinin yanı sıra tasarım sürecinin başka disiplinler tarafından bir model olarak uygulanmasına olanak sağlayan tasarım odaklı düşünme yaklaşımını içerir.

Endüstriyel tasarım, yaratıcılık ve yenileşimle iç içe, geleceğin problemlerine sürdürülebilir çözümler arayan, sürekli kendini yenileyen ve geliştiren bir meslektir. Endüstriyel tasarımcılar, tasarladıkları yüksek katma değerli ürün ve hizmetlerle iktisadi, sosyal ve çevresel açıdan toplumsal refaha katkıda bulunurlar. Endüstriyel tasarım, sürekli gelişen yeni tasarım anlayışlarıyla, dünyada yeni gelişen endüstriler ile var olanlar arasında köprü kurarak yenileşimin sürdürülmesini de sağlar.

ENDÜSTRİYEL TASARIMIN UYGULAMA ALANLARI

Ürün tasarımı: Mobilya, ulaşım araçları, ambalaj, hızlı tüketim ürünleri, elektronik ürünler, elektrikli ev aletleri, tıbbi ürünler, yatırım ürünleri, savunma ürünleri, ev ve ofis gereçleri ile aksesuarları, yapı ürünleri, kamusal ürünler, teşhir stantları, aydınlatma, oyun ve oyuncak, bebek ve çocuk ürünleri, kişisel bakım ürünleri, spor ekipmanları, kişisel ürünler, mücevher

Sistem tasarımı: Ürün ve hizmeti birleştiren sistemler, ürünleri birleştiren sistemler, ürün yaşam döngüsü tasarımı, ürün serisi için görsel kimlik tasarımı, perakende satış, sergi, müze ve etkinlikler için görsel düzenleme ve tasarım

Hizmet tasarımı: Ürün ve sistemlerin hizmetlere uygulanması, hizmet süreci tasarımı, müşteri deneyimi haritalama, hizmet sunum tasarımı

Deneyim tasarımı: Kullanıcı arayüzü tasarımı, kullanıcı deneyimi tasarımı, etkileşim tasarımı

ENDÜSTRİYEL TASARIMCILARIN VERDİKLERİ HİZMET TÜRLERİ

Tasarım hizmetleri: Ürün, sistem, hizmet veya deneyim tasarımı kapsamında kavramsal tasarım, tema ve stil tasarımı, mekanik tasarım, yeni ürün geliştirme, projelendirme ve görselleştirme

Uygulama hizmetleri: Teknik üretim çizimi, üç boyutlu sayısal modelleme, prototipleme, üretim takibi ve kontrolü

Araştırma ve geliştirme hizmetleri: Kullanıcı araştırması, ürün-pazar araştırması, ürün ihtiyaç analizi, tasarıma yönelik problem tespiti, trend analizi, kalite algısı analizi, ergonomik analiz, ürün güvenliği analizi, kullanıcı testi

Denetim ve kontrollük hizmetleri: Ürün, sistem, hizmet ve deneyim tasarımı mesleki kontrolörlüğü

Danışmanlık hizmetleri: Tasarım süreci yönetimi, tasarım ve yenileşim stratejileri geliştirme, ürün ve marka kıyaslama, ürün gelecek öngörüsü, ürün-marka kimliği çalışmaları, üretim için malzeme seçimi ve maliyet değerlendirme, ürün ve tasarım değerlendirme ve eleştirme, ürün değer belirleme, ürün tanıtım sunumu, fikri haklar başvuru hazırlığı, tasarım yazarlığı

Bilirkişilik hizmetleri: Fikri ve sınai mülkiyet hakları değerlendirmeleri, ürün güvenliği değerlendirmeleri

Eğitim hizmetleri: Tasarımcılar için sürekli eğitim ve hizmet içi eğitim, ürün geliştirme teknik ekibi için tasarım farkındalık eğitimi, tasarım odaklı düşünme çalıştay yürütücülüğü

Diğer sanatsal çalışmalar: Maket çalışmaları, üç boyutlu görsel çalışmalar, enstalasyonlar, sanat eseri seçimi

ETİK KILAVUZ

1. DOĞAL ÇEVREYE KARŞI SORUMLULUKLAR

Türkiye gibi çevresel sürdürülebilirlik konusunda yaptırımların zayıf olduğu ülkelerde, sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak açısından endüstriyel tasarımcıların, tasarladıkları ürünlerin doğal çevre üzerindeki etkisini göz önünde bulundurmaları bir zorunluluk haline gelmiştir. Sürdürülebilirlik ve enerji tüketimi konusunda en etkili sonuçlar, üretim, bireysel davranış ve toplumsal bilinçlenme olmak üzere üç farklı düzeyde yapılan değişikliklerle alınmaktadır. Endüstriyel tasarımcı, mesleğinin tanımı ve kapsamı açısından bu alanlara doğrudan müdahale edebilir konumdadır ve gezegenimizin geleceği açısından önemli bir sorumluluk taşımaktadır.

1.1 Endüstriyel tasarımcı, doğal çevreye karşı mesleki sorumluluk taşıdığını kabul eder, doğal çevreye doğrudan veya dolaylı zarar vermemek açısından bir ürünü tasarlarken ürünün üretim, kullanım ve kullanım sonrası dahil olmak üzere tüm yaşam döngüsünü göz önünde bulundurur.

1.2 Endüstriyel tasarımcı, tasarladığı ürün ve hizmetler için çevreye duyarlı, yenilenebilir enerji kaynaklarını tercih eder, mümkün olduğunca enerji tasarrufu sağlayan üretim ve kullanım süreçlerini destekler.

1.3 Endüstriyel tasarımcı, ürünün kullanım sonrasını da dikkate alır, malzeme seçimi konusunda çevresel etkileri göz önünde bulundurur, ürünleri yeniden kullanımı ve geri dönüşümü destekleyecek şekilde tasarlar.

2. TOPLUMA KARŞI SORUMLULUKLAR VE KÜLTÜREL ÇOĞULCULUK

2.1 Endüstriyel tasarımcı, iyi tasarım ilkelerini benimseyerek toplumun iyi oluşuna ve refahına katkıda bulunmayı ilke edinir.

2.2 Endüstriyel tasarımcı, her zaman dürüst ve şeffaftır, topluma yanıltıcı bilgi vermez.

2.3 Endüstriyel tasarımcı, mesleki bilgi ve becerilerini toplumun ortak çıkarları, kültürel değerleri, refahı ve iyi oluşu için kullanır. Toplumsal iyi oluşun sağlanması açısından endüstriyel tasarımcı farklı etnik grupları, toplumsal kesimleri, inanışları ve dünya görüşlerini tanır, kapsayıcı ve duyarlıdır.

2.4 Endüstriyel tasarımcı, tasarladığı ürünün veya hizmetin çevresel, ekonomik, sosyal ve kültürel etkilerini göz önünde bulundurur ve olumsuz etkileri en aza indirir.

2.5 Endüstriyel tasarımcı, üreticinin veya tedarikçinin sunduğu malları ve hizmetleri çevreye, topluma veya müşteriye zararlı olacağı durumlarda kullanmaktan kaçınır.

3. KULLANICIYA KARŞI SORUMLULUKLAR

21. yüzyıl endüstriyel tasarım süreci, hedefler, kaygılar, problemler ve çözümler bağlamında üründen çok kullanıcının merkezde olduğu bir anlayışı benimser. Bu anlayış, tasarım sürecinde, fikir geliştirme, kullanıcı testleri, ürünleştirme ve kullanım sonrası aşamalarında geri dönüşleri ve önerileriyle kullanıcının daha etkin bir rol alması anlamına gelir. Bu nedenle endüstriyel tasarımda, kullanıcı deneyimi, etkileşim deneyimi, hizmet tasarımı gibi konular öne çıkmıştır. Tasarımın odağındaki bu değişim, endüstriyel tasarımcıların kullanıcıya karşı sorumluluklarını daha kapsamlı ve önemli hale getirmiştir.

3.1 Endüstriyel tasarımcı, tasarım sürecinde kullanıcıları merkeze koyar, onların sağlık ve güvenlik gibi ihtiyaçlarını göz önünde bulundururken içinde bulunduğu şartlara göre temel memnuniyet ilkelerini benimser.

3.2 Endüstriyel tasarımcı, kullanıcıların ihtiyaçlarını ve problemlerini daha iyi anlamak ve daha sürdürülebilir çözümler üretebilmek için onların deneyim, istek ve geri dönüşlerini dikkate alır.

3.3 Endüstriyel tasarımcı, yaşlılar, engelliler, çocuklar gibi farklı becerilere sahip potansiyel kullanıcıları gözetir, tasarım sürecinde onların ihtiyaçlarına karşı duyarlı ve kapsayıcı bir yaklaşım sergiler.

3.4 Endüstriyel tasarımcı, ürün ve hizmetleri geliştirirken yerel kullanıcının ihtiyaçlarını ve tercihlerini dikkate alır, yerel bilgi ve becerilerden faydalanır, ortak-tasarım yaklaşımını kullanarak paydaşları tasarım sürecine dahil etmeye özen gösterir.

3.5 Endüstriyel tasarımcı, tasarım kararlarını verirken yalnızca son kullanıcıyı değil, ürün yaşam döngüsündeki tüm kullanıcıları (nakliye elemanı, servis ve bakım personeli, vb.) dikkate alır.

4. MÜŞTERİYE KARŞI SORUMLULUKLAR

Endüstriyel tasarımcı mesleğini uygularken, önceden üzerinde anlaşılmış bir ücret üzerinden müşteri veya işveren ile ticari ilişkiler kurar. Kurulan bu ilişkinin belirli kurallar ve ilkeler gözetilerek düzenlenmesi, benzer ticari faaliyetlerin içerisinde olan tüm endüstriyel tasarımcıların bu ilkelere uymaları, tüm paydaşlar için gerekli ve yararlı bir yaklaşımdır.

Gizlilik

4.1 Endüstriyel tasarımcı, müşteri tarafından henüz tamamlanmamış olan tüm işlerin, müşterinin hedeflerinin, stratejik kararlarının, üretim yöntemlerinin, iş organizasyonunun veya müşteri tarafından saklı tutulan herhangi bir konunun gizliliğini, müşteri tarafından aksi belirtilmediği veya kamuya açık olmadığı sürece korumalıdır. Endüstriyel tasarımcı, gizliliğin gözetilmesi konusunda kendi çalışanlarının da sorumluluğunu üstlenir.

Kendini tanıtmak

4.2 Endüstriyel tasarımcı, çalışmış olduğu bir işyerinde edindiği tecrübeyi ve katkı sağladığı işlerde aldığı görevleri, işverenin adını belirtmek koşuluyla, işverenin gizlilik kurallarına uygun bir biçimde üçüncü kişiler ile paylaşabilir.

Endüstriyel tasarımcı, sahip olduğu diplomalar, sertifikalar ve sendika üyelikleri hakkında müşterisini bilgilendirir.

Sözleşme

4.3 Endüstriyel tasarımcı, herhangi bir iş üzerinde çalışmaya başlamadan önce müşteri ile yasalara ve meslek etiğine uygun şekilde bir sözleşme imzalar. Bu sözleşmede, yapılacak işin toplam ücreti, tarafların karşılıklı yükümlülükleri, garanti ve tazminat koşulları açıkça belirtilir. Üretimin kontrolü ve yönetimi endüstriyel tasarımcıdan bekleniyor ise bu hizmetin karşılığı olarak tasarımcı belirli bir ücret talep edebilir.

Endüstriyel tasarımcı, kendisine verilen iş ile ilgili olarak tedarikçi veya tedarikçiler ile çalışacak ise bu tedarikçileri müşteriye onaylatır ve tedarikçilerle yaptığı sözleşmeler hakkında müşterisini bilgilendirir.

Mesleki etik

4.4 Endüstriyel tasarımcı, doğrudan rekabet içerisinde bulunan farklı firmalarla, bu firmaların bilgisi haricinde, aynı anda çalışmaz. Belirli bir sektörde endüstriyel tasarımcıların birden çok firmayla çalışması olağan ise ve sözleşmede bu duruma engel teşkil eden bir madde yoksa, müşteri talep etmediği sürece, endüstriyel tasarımcı müşterilerine bu konuda bilgi vermekle yükümlü değildir.

Endüstriyel tasarımcı, mesleğinin sınırları çerçevesinde ve müşterisinin çıkarları doğrultusunda hareket eder. Müşteri veya işveren tarafından endüstriyel tasarımcıya verilen işin veya talimatın mesleğin etik çerçevesini ihlal etmesi durumunda, endüstriyel tasarımcı bu durumu düzeltir veya işi reddeder.

Endüstriyel tasarımcı, müşterisinin yeteneklerinin, talep edilen proje için açık bir şekilde elverişsiz olduğunun farkına varır ise zaman kaybetmeksizin müşterisini bu konuda bilgilendirir.

Herhangi bir firma ile ticari bir ilişkisi bulunan bir endüstriyel tasarımcı, müşterilerine verdiği tavsiyelerin ilişkide olduğu firmaya ve dolaylı yoldan kendisine kazanç sağlaması durumunda müşterisini bu konuda bilgilendirir.

Endüstriyel tasarımcı, şahsi çıkarlarının işverenin çıkarlarının önüne geçmesinden ve işverene zarar vermesinden kaçınır.

Tasarım hizmeti

4.5 Endüstriyel tasarımcı, müşterinin stratejik, ekonomik ve teknik hedeflerini göz önünde bulundurarak ona yüksek kalitede, özgün, yenilikçi ve rekabetçi tasarımlar sunar; bu tasarımların üretiminde verimli ve çevreye duyarlı üretim araçlarının kullanılmasını talep eder.

Endüstriyel tasarımcı, güncel teknolojileri yüksek verimlilikte kullanır, bu teknolojilerin yardımıyla ürettiği tasarımın kalitesini arttırır ve ürün geliştirme sürecinde karşılaşılan riskleri azaltır.

Endüstriyel tasarımcı, müşterisi ile haberleşmek ve belge aktarımını sağlamak için hızlı veri paylaşımına olanak sağlayan güncel iletişim kanallarını kullanır.

Endüstriyel tasarımcı, işveren/müşteri ile anlaşılır ve açık bir sözleşme üzerinden çalışarak, güvenli ve uygun bir çalışma ortamı sağlayarak, yapılan tasarım çalışmasına katkıda bulunanları doğru bir şekilde belirterek, adil maaş ve çalışma süreleri sağlayarak işverenin/müşterinin profesyonel gelişimine katkı sağlayacak örnek davranışlarda bulunur.

5. MESLEĞE KARŞI SORUMLULUKLAR

Mesleğin gelişimi

5.1 Endüstriyel tasarımcı, mesleğini icra ederken endüstriyel tasarım mesleğini temsil ettiğinin bilincindedir ve mesleğin itibarını zedeleyici davranışlardan kaçınır.

Endüstriyel tasarımcı, mesleğin genel ilgi alanına giren ve mesleğin gelişimini desteklemek amacıyla yapılan eylemlere ve etkinliklere destek verir.

Endüstriyel tasarımcılar bir meslek camiası olarak birlikte geliştirdikleri hedefler doğrultusunda ortak hareket ederler ve mesleğin gerektirdiği sorumlulukları alırlar.

Tanıtım faaliyetleri ve tasarımcının isminin kullanılması

5.2 Endüstriyel tasarımcı, bir müşteri için tasarladığı ürünün tanıtımları sırasında isminin kullanılmasına izin verebilir. Ancak, söz konusu ürünün müşteri tarafından tasarımcının onayı olmadan değiştirilmesi durumunda tasarımcı, isminin kullanılmasına izin vermez.

Endüstriyel tasarımcı kendisi için yaptığı tanıtım çalışmalarında, hitap ettiği kitleye mesleki yeterliliği, vasıflarının niteliği ve yetkinliği ile ilgili yanıltıcı veya abartılı bilgi vermez.

İş yapma ilke ve kuralları

5.3 Endüstriyel tasarımcı, ticari bir iş yaparken adil ve serbest rekabet ortamını destekler, dürüst ve şeffaf davranır, mesleki yükümlülükleriyle çelişecek davranışlardan kaçınır.

Endüstriyel tasarımcı, yaptığı işi her zaman en yüksek kalitede tamamlamayı hedefler, iş sözleşmesi süresince mesleki bilgisini ve deneyimini yaptığı tasarıma yansıtır; mesleki bilgilerini saklamadan ya da kısıtlı kullanmadan, gereklilikleri en iyi şekilde karşılamayı amaçlar.

Endüstriyel tasarımcı, bir sözleşme imzalamadan önce, sözleşmedeki herhangi bir maddenin mesleki gereklilikler ve sorumluluklar ile çelişmediğinden emin olur; kişisel çıkarlarını mesleki gerekliliklerin önüne koymaz.

Endüstriyel tasarımcı, mevcut bir iş için o işin gerektirdiği niteliklere sahip bir meslektaşını önerdiğinde, önerdiği meslektaşından herhangi bir ücret ya da karşılık talep etmez.

Bedelsiz, gönüllü veya indirimli çalışma koşulları

5.4 Endüstriyel tasarımcı, ücret, maaş veya üzerinde anlaşmaya varılmış başka bir ödeme biçimi ile çalışır. Tasarımcı, yalnızca kâr amacı gütmeyen kuruluşlar için ve kamu yararını önceleyen konularda bedelsiz, gönüllü veya indirimli çalışabilir; bu gibi durumlarda tasarımcı bahsi geçen projenin sponsoru olarak ilan edilebilir.

İntihal

5.5 Endüstriyel tasarımcı, her zaman özgün tasarımlar üretmeyi hedefler, firmaların veya şahısların fikri ve sınai haklarını ihlal etmemek için üstün çaba sarf eder, ihlale yol açabilecek müşteri veya işveren taleplerini geri çevirir.

Tasarımcının mesleki gelişimi

5.6 Endüstriyel tasarımcı, meslek yaşamı boyunca “ömür boyu öğrenim” ilkesini benimser. Tasarımcı, eğitim kurumları, mesleki organizasyonlar ve devlet tarafından sağlanan her türlü eğitim fırsatını değerlendirerek mesleki bilgi ve becerilerini geliştirir. Sahip olduğu bilgi ve becerileri paylaşarak meslektaşlarının gelişimine de katkıda bulunur.

Endüstriyel tasarımcı görev aldığı projelerde mesleki becerilerini kullanır ve bu becerilerini geliştirmeyi amaçlar.

Endüstriyel tasarımcı, yeni teknolojilerin sunduğu olanakları izleme ve bunları mesleki pratiklerinde kullanma çabası içindedir.

Endüstriyel tasarımcı, teknoloji, malzeme, üretim yöntemleri gibi teknik gelişmelerin yanı sıra sosyal, kültürel ve siyasi gelişmeleri izler, mesleki bilgi ve becerilerini bu değişimlere uygun olarak geliştirir ve çeşitlendirir.

6. MESLEKTAŞLARA KARŞI SORUMLULUKLAR

Meslektaşlar arası yaklaşım

6.1 Meslektaşlar iletişim içindedirler, birbirlerine yardım ederler ve manevi destek verirler.

Meslektaşlar, yüksek kaliteye sahip tasarım faaliyetlerinin ve rekabet seviyesinin sürdürülebilir olması için birbirlerine destek olurlar, aralarındaki taahhütlere sadık kalırlar.

Rekabet

6.2 Endüstriyel tasarımcının meslektaşlarıyla rekabet ederken önceliği, ortaya çıkan ürünün kalitesidir.

Endüstriyel tasarımcı, rekabet için yalnızca dürüst, nesnel ve yanıltıcı olmayan tanıtım ve reklam çalışmaları yapar.

Endüstriyel tasarımcı, rekabette öne çıkmak için hiçbir surette projenin gerektirdiği ücrette indirim uygulamaz, haksız rekabete neden olmamaya özen gösterir.

Endüstriyel tasarımcı, meslektaşının müşterisiyle ilişkilerine saygı gösterir, başka bir tasarımcıyla sözleşme kapsamında çalışan müşterinin söz konusu projeleri için kendisi iletişime geçmez. Eğer müşteri doğrudan tasarımcıyla iletişime geçerse, projeye ve projeye ilişkin tüm belgelerin yasal haklarına sahipse, tasarımcı, önceki tasarımcının haklarının ihlal edilmediğinden emin olmak amacıyla önceki tasarımcıya bilgi vermek koşuluyla projeyi kabul edebilir.

Endüstriyel tasarımcı, meslektaşları ve tasarımları hakkında dürüst ve adil yorum yapar, onların itibarını zedeleyecek olumsuz yaklaşım ve davranışlardan kaçınır.

Endüstriyel tasarımcı, kasıtlı olarak herhangi bir meslektaşının işine zarar verecek her türlü faaliyetten kaçınır, bu tür faaliyetlerde bulunanları meslek odasındaki ilgili birime bildirir.

Yurt dışı tasarım faaliyetleri

6.3 Endüstriyel tasarımcı, Türkiye dışında bir ülkede tasarım faaliyetlerinde bulunacaksa, bulunduğu ülkedeki meslek etiği kurallarına uyar.

Ticari faaliyetler

6.4 Endüstriyel tasarımcıdan bir başka tasarımcı veya tasarım ekibi konusunda tavsiye istendiğinde, tavsiye veren tasarımcı tavsiye ettiği tasarımcılardan hiçbir ödeme kabul etmez. Tavsiye edilen tasarımcılar, yalnızca işin gerektirdiği yeteneklere sahip iseler önerilirler.

Endüstriyel tasarımcı, ürününün tasarımı sırasında başka tasarımcılardan yardım alırsa, bu tasarımcıların katkılarını her türlü yayın sırasında açıkça belirtir ve katkıları için üzerinde anlaşmaya vardıkları bir ödeme yöntemiyle hizmet bedelini verir.

Endüstriyel tasarımcı, hali hazırda başka bir tasarımcıyla veya tasarım ekibiyle yürütülmekte olan bir proje için müşteriden bir teklif alırsa, yaşanabilecek olası sorunları öngörebilmek

için önceki tasarımcıların müşteriden sözleşmelerinde belirtilen tüm alacaklarını tahsil ettiklerini teyit eder.

Endüstriyel tasarımcı, hakları ödenmemiş yarım bir işin üzerine devam edip bu işle ilgili ödemesini tahsil eder ancak kendinden önceki tasarımcı edemezse, işvereni bu durumla ilgili yazılı olarak bilgilendirerek meslektaşının haklarının temini için meslektaşına destek olur.

Meslektaşları bilgi sahibi olduğu bir müşteri hakkında kendisinden bilgi talep ederse, tasarımcı onları doğru bilgilendirerek yanıltıcı yönlendirmelerden kaçınır. Bilgilendirilen meslektaş, bu bilgilerin gizliliğini koruyarak bilgiyi veren meslektaşının bu durumdan olumsuz etkilenmemesine özen gösterir.

Ekip çalışması

6.5 Endüstriyel tasarımcıların ekip olarak çalışacağı projelerde, çalışma başlamadan önce tüm tasarımcıların bu çalışmaya sunacağı katkıların ve bu katkıların bedellerinin açık olarak belirtildiği bir sözleşme imzalanır. Bu sözleşmeye, tasarım ekibi arasında oluşabilecek herhangi bir anlaşmazlık durumunda meslek odasına danışılacağına ilişkin bir madde eklenir.

Bir ürün birden fazla tasarımcının katkılarıyla tasarlanmışsa, bu tasarımda ekibin her bir üyesi hak sahibidir. Sözü geçen tasarım herhangi bir şekilde yayınlanacaksa ekibin tamamını temsil eden bir takım ismiyle veya her bir üyenin ismi belirtilerek yayınlanır.

Tasarım ekibinde bir taşeron çalışan bulunuyorsa, taşeronun ismi görev aldığı her projede belirtilir; taşeron çalışan bu projeyi kendi tanıtım çalışmalarında kullanabilir. Benzer biçimde, ortak-tasarım yaklaşımıyla tasarlanan ürün ve hizmetlerde, katkı sağlayan kullanıcıların isimleri de paydaş olarak belirtilir.

Ekip liderliği

6.6 Endüstriyel tasarımcı başka tasarımcıların yöneticiliğini yapıyorsa, yöneticiliğini yaptığı ekipteki tasarımcılara eşit mesafede durur, yeteneklerine uygun ve adil bir görev dağılımı yapar.

Meslek odasına karşı sorumluluklar

6.7 Endüstriyel tasarımcı, meslek odası tarafından belirlenen etik kurallarla çelişen uygulamaları olan hiçbir müşteriye tasarım hizmeti sunmaz, danışmanlık yapmaz veya bu müşteriyle herhangi başka bir iş birliğinde bulunmaz.

Endüstriyel tasarımcı, meslek odası tarafından belirlenen etik kurallarla çelişen ve özellikle tasarım haklarının devredilmesini gerektiren hiçbir yarışmaya katılmaz ve bu yarışmalarda jüri üyeliği yapmaz.

Endüstriyel tasarımcılar, aralarındaki uyuşmazlıklarda ya da tasarım mesleğini ilgilendiren konularla ilgili uyuşmazlıklarda dava yoluna gitmeden önce meslek odasına danışarak uzlaşma sağlanması yoluna giderler. Bu gibi durumlarda ilgili kurulların incelemesi için davaya ilişkin tüm belgeler dosyaya eklenir.

7. DİĞER MESLEKLERLE İLİŞKİLER

Dünya genelinde tasarım anlayışı ve buna bağlı olarak tasarımcının rolü değişmeye başladı. Tasarım, tek bir kişinin sorumlulukları yüklenip, bütün aşamalarda bireysel kararlar verdiği bir süreç olmaktan çıkıp tasarımcı ile kullanıcıyı, müşteriyi, farklı meslek gruplarından uzmanları bir araya getiren ortak bir çalışmaya dönüştü. Bu değişim, küçük işletmelerde yapılan projelerden kurumsal şirketlerdeki tasarım sürecine kadar görünür hale geldi. Bu nedenle tasarımcının sorumlulukları paylaşılmış gibi gözükse de artık tasarımcının fikir üretme, kullanıcı araştırması, üretim ve benzeri aşamalarda birçok farklı meslekten uzmanla etkileşim içinde olması, fikir alışverişi yapması ve bu süreci yönetebilecek bilgi ve becerilere sahip olması gerekli hale geldi.

7.1 Endüstriyel tasarımcılar, farklı disiplinlerle ortak çalışmayı iyi yönetebilmek, yeni ürün geliştirme ve tasarım sürecine en verimli şekilde katkıda bulunabilmek için kendi mesleki rollerinin yanı sıra diğer mesleklerin tanım ve kapsamlarına da hakimdirler, iş birliği sürecinde gerektiğinde sorumlulukların paylaşılabilmesi için bu rolleri açık bir şekilde müzakere ederler.

8. ENDÜSTRİYEL TASARIM EĞİTİMİ

Endüstriyel tasarım eğitimi veren kurumlar, yeni nesil endüstriyel tasarımcıların eğitimi, gelişimi ve mesleki yeterliliğinden sorumludurlar. Endüstriyel tasarımın sürekli değişen ve gelişen yapısı göz önünde bulundurulduğunda, yeni nesil endüstriyel tasarımcıların tasarım, araştırma, eğitim gibi farklı alanlarda varlık göstermeleri, bu alanlarda nitelikli ve güncel işler üretmeleri açısından tasarım eğitimi önemli bir role sahiptir.

Eğitim stajları

8.1 Endüstriyel tasarım lisans programlarında yer alan stajlar, farklı dönemlerde ve uzunluklarda yapılabilir. Stajların alan ve sınırları belirlenir, yapılan işin karşılığında öğrenciye ücret ödenir.

Staj olanağı sağlayan kuruluşlar, stajyer öğrencilerin seçiminde öğrencilerin becerilerini ve ilgi alanlarını dikkate alırlar, seçimde adil olmaya özen gösterirler.

Staj olanağı sağlayan kuruluşlar, staj süresince öğrencinin mesleki bilgi ve becerilerini geliştirmesi amacıyla öğrenciye rehberlik etme ve onu yönlendirme sorumluluğu taşırlar.

Eğitim kurumu ve staj olanağı sağlayan kuruluş, öğrencinin staj süresince gelişimini takip eder; sahte veya göstermelik stajlar kabul edilmez.

Tasarım eğitiminde mesleki etiğe yer verilmesi

8.2 Endüstriyel tasarım eğitiminde öğrencilere, mesleklerini daha iyi kavramalarını ve kendilerini daha iyi ifade etmelerini sağlamak amacıyla mesleki ilke ve değerlere dair eğitim verilir.

Tasarım eğitimcilerinin etik sorumlulukları

8.3 Endüstriyel tasarım eğitimi boyunca eğitimciler öğrencilerle aralarında çıkar çatışmasına neden olabilecek durumlardan özenle kaçınırlar.

Eğitimciler, öğrencilerin meslekten soğumalarına neden olabilecek açıklama ve davranışlardan kaçınırlar.

Lisans öğrencileri, ilgi alanları ve uzmanlaşmayı düşündükleri alanlar doğrultusunda seçmeli dersler alırlar ve yönelimleri danışmanları tarafından sağduyulu bir şekilde desteklenir.

Lisansüstü eğitimi gören öğrenciler, tez alanı ve konu seçiminde serbesttirler; danışmanlar, öğrencilere baskı yapmaksızın rehberlik ederler.

Çalışan tasarımcıların lisansüstü eğitimi

8.4 Tam veya yarı zamanlı çalışan endüstriyel tasarımcıların lisansüstü eğitimi alması, işveren ve üniversite başta olmak üzere tüm paydaşlar tarafından desteklenir.

Öğrencilere yönelik müfredat dışı etkinlikler

8.5 Çalıştay, yarışma ve benzeri müfredat dışı etkinlikler, öğrencilerin tasarım birikimlerine ve anlayışlarına katkıda bulunacak şekilde, eğitim deneyimlerini desteklemek amacıyla düzenlenir. Bu tür etkinlikler, tasarım hizmeti almanın ucuz veya bedelsiz bir yolu olarak kullanılamaz. Yarışmalarda öğrenciler ödeme ve ödül alır, ödül alan projelerin tanıtımı yapılır.

Bu tür etkinliklerde katılımcılardan bedelsiz veya gönüllü çalışmaları bekleniyorsa kamu yararının ne olacağı, katılım koşulları, çalışma programı, sonuçların ne şekilde değerlendirileceği ve bu değerlendirmede kimlerin yer alacağı çağrı metninde açıkça belirtilir.

Kaynakça

The American Institute of Graphic Arts
AIGA Standards of Professional Practice

Australian Graphic Design Association
Code of Ethics

The Bureau of European Design Associations
Model Code of Professional Conduct for European Designers

Chartered Society of Designers
Code of Conduct

The French Designers Alliance (Alliance Française des Designers)
Code of Ethics for Professional Designers

Industrial Designers Society of America
Code of Ethics

International Council of Design
Model Code of Professional Conduct for Designers

Society of Graphic Designers of Canada
Code of Ethics and Professional Conduct for Graphic Designers

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Mimarlar Odası
TMMOB Mimarlar Odası Mesleki Davranış Kuralları Yönetmeliği

Türk Tabipleri Birliği
Hekimlik Meslek Etiği Kuralları

World Design Organization
Code of Professional Ethics

TMMOB Mimarlar Odası
Endüstriyel Tasarımcılar Komisyonu
info@endustriyeltasarimcilarodaya.com
www.endustriyeltasarimcilarodaya.com